

Міськова Н. М., к.пед.н., доцент, Сузинович О. М., ст. магістратури
(Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ПІД ЧАС РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТЕКСТОВИХ ЗАДАЧ

Анотація. У статті розкрито роль і місце математичної освіти в системі професійної підготовки майбутнього учителя початкової школи на сучасному етапі та висвітлено теоретико-методичні аспекти формування пізнавального інтересу учнів у процесі розв'язування текстових задач. Визначено основні критерії та рівні готовності студентів педагогічного факультету до формування в учнів пізнавального інтересу у процесі розв'язуванні текстових задач в умовах традиційної та експериментальної моделі підготовки вчителя.

Ключові слова: професійна підготовка, текстова задача, математична освіта, пізнавальний інтерес, майбутні вчителі початкової школи.

Аннотация. В статье раскрыта роль и место математического образования в системе профессиональной подготовки будущего учителя начальной школы на современном этапе и освещены теоретико-методические аспекты формирования познавательного интереса учащихся в процессе решения текстовых задач. Определены основные критерии и уровни готовности студентов педагогического факультета к формированию у учащихся познавательного интереса в процессе решения текстовых задач в условиях традиционной и экспериментальной модели подготовки учителя.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, текстовая задача, математическое образование, познавательный интерес, будущие учителя начальной школы.

Annotation. The article reveals the role and place of mathematics education in the system of professional training of the future primary school teacher at the present stage. It is also studied the theoretical and methodological aspects of the formation of representations of future teachers on the formation of the cognitive interest of younger students in mathematics lessons in the process of solving text problems, their role in modernizing the process of professional training of a future primary school teacher. The provisions of the article theoretically substantiate the model of professional readiness of future primary

school teachers to the formation of the cognitive interest of younger students in mathematics lessons in the process of solving text problems in methodological and mathematical training. The pedagogical conditions of introducing the model of professional training of future primary school teachers to the formation of the cognitive interest of younger schoolchildren in mathematics lessons in the process of solving text problems during the period of methodical and mathematical training and the experimental training of students of the pedagogical faculty on the basis of the pedagogical educational institution are revealed and justified. It is proved that the leading task of teaching in higher education is not only focusing on the acquisition of knowledge by students in the teaching of the educational field «Mathematics» in elementary school, but also in bringing them to a deep understanding that mathematical education is not only part of the science of mathematics, but also the phenomenon of universal culture. The article reveals the possibilities of experimental verification of the effectiveness of the content, forms and methods of the author's model in the professional training of future primary school teachers, identifies the main criteria and levels of readiness of students of the pedagogical faculty for the formation of cognitive interest of younger schoolchildren in the process of solving text problems teachers.

Keywords: *vocational training, textual problem, mathematical education, cognitive interest, future elementary school teachers.*

Питання розвитку пізнавального інтересу сьогодні набуває особливої актуальності, тому що вона найтісніше пов'язана з рівнем засвоєння знань і з виховними проблемами. Саме тому необхідно підвищувати ефективність і якість освітньої роботи. Досягати, щоб кожне заняття сприяло розвитку пізнавального інтересу, який активізує та забезпечує якісні, глибокі знання, вміння та навички самостійного поповнення знань.

У зв'язку з цим виникають проблеми підготовки вчителя початкової школи, оскільки саме йому відводиться головна роль у навчально-виховному процесі. Основним напрямом освітньої політики визнається підготовка педагогічних працівників, створення умов для формування творчої особистості вчителя, реалізації та самореалізації його творчого потенціалу і можливостей в сучасному просторі початкової школи.

Розв'язання цих завдань вимагає, насамперед, створення гнучкої відкритої варіативної за типами шкіл і освітнім рівням системи освіти. Своїми технологіями система освіти повинна реалізовувати індивідуальний підхід у підготовці людини до наступної життєдіяльності.

Питанню формування пізнавального інтересу присвячені дослідження Я. Каменського, Т. Костюка, А. Маркової, Т. Сухомлинського, К. Скрипченка, К. Ушинського та ін. Закономірності пізнавальної діяльності, моделювання

як засіб пізнання та ін. розглянуто в роботах Т. Балла. А. Брушлівського, Л. Виготського. П. Гальперіна. Г. Костюка. О. Леонтьєва. О. Матюшкіна та ін.

Однак, не зважаючи на наявність в педагогіці значної кількості досліджуваного матеріалу щодо розвитку пізнавального інтересу, в практиці недостатньо ведуться роботи, які конкретизують систему засобів, методів, форм, оптимізації навчальної діяльності під час вивчення математики та формуванні математичної компетентності. У багатьох випадках процес формування пізнавального інтересу відбувається не цілеспрямовано, а періодично, залежить від кількості виділеного часу, індивідуально-особистісних характеристик вчителя та професійної компетентності.

Мета статті – теоретично обґрунтувати модель та педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв’язування текстових задач.

Готовність до педагогічної діяльності визначається як особливий психічний стан, як наявність у суб'єкта образу структури певної дії і постійної спрямованості свідомості на її виконання.

Професійна готовність учителя до педагогічної діяльності є складним синтезом взаємозв'язаних компонентів: психологічна готовність, тобто сформована спрямованість на педагогічну діяльність, настанова на роботу в школі, наявність інтересу до предмета та потреба в самоосвіті в цій галузі, розвиток професійного мислення; науково-теоретична – наявність необхідних суспільно-політичних, психолого-педагогічних і спеціальних знань; практична – сформованість професійних знань, умінь і навичок; психофізіологічна – передумови для оволодіння педагогічною діяльністю з певної спеціальності, сформованість професійно значимих особистісних якостей [1, с. 134–135].

Визначено наступні компоненти готовності майбутніх вчителів початкової школи до формування пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв’язування текстових задач: мотиваційний, когнітивний, операційний.

Основою для формування готовності студентів до розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв’язування текстових задач можуть бути:

- окремі цикли дисциплін у вищому педагогічному навчальному закладі;
- окремі предмети, які спрямовуються на досягнення цієї мети;
- визначені розділи й теми різних навчальних дисциплін;
- види навчальних занять (лекції, семінарські, практичні заняття) тощо.

Встановлено, що наявністю у майбутнього вчителя початкових класів умінь застосовувати у своїй професійній діяльності форми і методи роботи формування пізнавального інтересу у учнів початкової школи та організації їх навчально-пізнавальної діяльності, послідовно і ефективно запроваджувати всі елементи підходу визначається зміст операційного компоненту, який

відображає проєктивно-конструктивні, комунікативні та дидактично-організаційні вимоги до підготовки студентів [2].

Спеціальна модель професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти до формування їх професійної готовності щодо формування пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач» роботи дає змогу вивчити стан підготовки майбутніх вчителів початкової школи в сучасному педагогічному закладі за напрямом «Початкова освіта» до розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач.

Основними рисами готовності майбутніх вчителів початкової школи до формування пізнавального інтересу молодших школярів під час розв'язування текстових задач на уроках математики є:

- глибина усвідомлення значимості використання формування пізнавального інтересу молодших школярів у процесі розв'язування текстових задач на уроках математики;

- вираженість спрямованості на застосування у власній професійній діяльності форм, засобів та методів роботи з формування пізнавального інтересу молодших школярів під час розв'язування текстових задач на уроках математики тощо;

- наявність чи відсутність постійної внутрішньої потреби в опануванні знань, навичок та умінь організувати процес формування пізнавального інтересу учнів 1–4 класів під час розв'язування текстових задач на уроках математики;

- свідомість у ставленні до виконання обов'язків, які пов'язані з вирішенням психолого-педагогічних завдань формування пізнавального інтересу молодших школярів під час розв'язування текстових задач на уроках математики;

- стійкість вияву активності, творчості, ініціативи під час підготовки, проведення та відвідування математиці у початковій ланці;

- наявність умінь організувати роботу з формування пізнавального інтересу молодших школярів під час розв'язування текстових задач на уроках математики, оперативно корегувати і перебудувати їх у залежності від конкретних умов класу;

- стійкість прагнення до цілеспрямованого спілкування за відповідними темами з викладачами і вчителями початкової ланки;

- глибина, міцність психолого-педагогічні знання щодо індивідуальних, психологічних, навчальних особливостей молодших школярів, умінь застосовувати їх у практиці навчально-виховного процесу [3].

У процесі розробки моделі професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти як первинної теоретичної структури ми виходили з розуміння готовності як результату професійної підготовки, орієнтованого на формування полісуб'єктної професійно-особистісної позиції майбутніх

вчителів початкової школи, яка зумовлює достатній рівень їх психолого-педагогічної, методичної та технологічної готовності до розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач з урахуванням у край необхідних вимог, нормативів і сучасних освітніх пріоритетів, забезпечує високий рівень професійної самоорганізації, самореалізації й педагогічної культури, стимулює до постійного самовдосконалення та підвищення власного фахового рівня.

На нашу думку, мета буде досягнута, якщо в ході фахової підготовки студенти перейдуть на якісно новий, вищий рівень готовності до розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач.

Виявлено, що цілеспрямовану роботу з забезпечення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач слід проводити за наступними напрямками:

- формування у майбутнього фахівця початкової освіти позитивної мотивації організації процесу опанування професійними компетентностями роботи з формування пізнавального інтересу молодших школярів під час розв'язування текстових задач на уроках математики; задоволеність його власним соціальним статусом;

- збагачення теоретичних курсів дисциплін вільного вибору студентів, практично значущими професійними знаннями вчителя початкової школи;

- формування предметних компетентностей з методики викладання математики у початкових класах у позааудиторній роботі студентів засобами педагогічної практики, яка стане початком формування фахової діяльності майбутнього вчителя початкової школи;

- розроблення основ наукових студентських досліджень з проблеми формування пізнавального інтересу молодших школярів під час розв'язування текстових задач на уроках математики;

- формування і розвиток особистісних (емпатія, толерантність, повага до особистості) та професійних (організаторських, мобілізаційних та комунікативних) якостей майбутнього вчителя початкової школи.

Було з'ясовано, що підготовка майбутніх вчителів початкової школи була зорієнтована на виявлення загальної поінформованості, актуалізацію обсягу педагогічних знань, умінь і навичок студентів із окресленої проблеми, стимуляцію професійно-особистісної мотивації, спрямованої на розширення власних фахових можливостей, формування доцільної самоорганізації й рефлексії навчально-практичних і науково-дослідних зусиль щодо засвоєння й відпрацювання в навчальному процесі закладів вищої освіти покращеної технології професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

Таким чином, готовність до педагогічної діяльності розглядається як особливий психічний стан, як наявність у суб'єкта образу структури певної

дії і постійної спрямованості свідомості на її виконання. Засвоєння студентами змісту роботи з формування пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач має бути основою для формування змісту того, що опановують студенти у процесі занять з методичних і психолого-педагогічних та інших дисциплін, а також того, що в них повинно бути сформовано та розвинуто, до чого вони повинні бути підготовлені як ефективні вчителі. Засвоєння студентами змісту роботи з розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики під час розв'язування текстових задач відбувається у процесі навчання їх психолого-педагогічних та методичних дисциплін.

Підготовка майбутніх вчителів початкової школи має бути зорієнтована на виявлення загальної поінформованості, актуалізацію обсягу педагогічних знань, умінь і навичок студентів із окресленої проблеми, стимуляцію професійно-особистісної мотивації, спрямованої на розширення власних фахових можливостей, формування доцільної самоорганізації й рефлексії навчально-практичних і науково-дослідних зусиль щодо засвоєння й відпрацювання в навчальному процесі закладів вищої освіти покращеної технології професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

1. Скворцова С. О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання молодших школярів розв'язувати сюжетні математичні задачі : [монографія] / С. О. Скворцова, Я.С. Гаєвець. – Х. : «Ранок – НТ», 2013. – 332 с. **2.** Лодатко Є. Про математичну підготовку сучасного вчителя початкових класів / Є. Лодатко // Початкова школа. – 2006. – № 1. – С. 37–41. **3.** Гаєвець Я. С. Підготовка майбутніх учителів до навчання математики молодших школярів / Я. С. Гаєвець // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – Вип. 33. – С. 273–277.

Рецензент: д.пед.н., професор Красовська О. О.